

De Tegentijd

Nieuwsbrief Brussels Brecht-Eislerkoor juni 2008

Brecht & de

vrouwen

En nu de echte Brecht-kennersquiz : zoek Helene Weigel, Elisabeth Hauptmann, Ruth Berlau, Margarethe Steffin, Paula Banholzer, Marieluise Fleisser, Marianne Zoff en een nobele onbekende

B volkswijsheid

ij het doorbladeren van vorige exemplaren van *Tegentijd* (TT) vroeg ik me af of je eigenlijk geen Master in de filosofie moest zijn om nog te kunnen volgen en/of bij het Brussels Brecht-Eislerkoor te mogen zingen ... De wetten van de dialectiek, dat was nog kantje/boordje, dankzij de door Toon uitgevonden prothese die ons over het probleem heen tilde. Maar soms wordt het wel wat moeilijk en daar zijn de vooral laagstemmige koorfilosofen debet aan.

Daarom dacht ik : tijd voor wat volkswijsheid bij gebrek aan volksfilosofie. Twee cd-tjes gaven me een hint. Als bange kinderen die fluiten in het donker zingen we met ons koor meestal luidkeels over de maakbaarheid van een betere samenleving (*"zeg niet nooit, maar vandaag nog !"*).

Maar in een sombere stemming zou je wel instemmen met chansonnier Bruno Bénabar die een mens beschrijft als *"une porcelaine dans un magasin d'éléphants"*.

En de vroegere punkgroep en het nu anarchistisch folkensemble *Chumbawamba* zingt cynisch de lof van het vrije land bij uitstek :

This is the land, the Land of Do What You're Told,
The Land of the Free, if you don't leave the fold.
(Dit is het land van doe wat je gezegd wordt, het land van de vrije mens, als je nooit uit de plooi raakt ...)

En de macht, wie heeft die, dacht je ? Nog steeds volgens *Chumbawamba* :

We think that the power is in our hands
'Cos we're holding the remote control
Pile up the lot and what've you got
Bitter-sweet nothing at all.
(Je denkt dat je de macht in handen hebt, omdat je de afstandsbediening vasthoudt. Maak de som en kijk wat je hebt : een bitterzoet niemendalletje.)

Ons TT'tje zit weer boordevol leesstof

Erica

In dit nummer :

Chinees filosoferen met Brecht (deel 4 van de kleine Brecht-chinacursus)

Palestina en de grenzen deel 2 (Shouting)

Mahmoud Darwish, een dichter van de *Shouting Fence* (Shouting)

AWSA of Arabische vrouwensolidariteit (Shouting)

Raise your Banner (zingen, zingen, zi-i-i-ingen)

Geert Van Istendael, onze tekstschrijver aan het woord (30-jaarviering)

Sapukay (koorverhalen - 30 jaar)

Brecht en de vrouwen (van onze reporter ter fiets)

Koorgeritsel

en een gedichtje van Geert Van Istendael

Brecht, de os, de tollenaar en de wijze

kleine chinese Brechtcursus in vier delen, deel 4

Hier volgt het slotstuk van deze Chinese Brechtcursus. En hoe kunnen we beter besluiten dan door de meester zelf aan het woord te laten in een gedicht dat wel eens zijn sleutelgedicht genpemd wordt om zijn houding ten aanzien van het marxisme te begrijpen

Legende van het ontstaan van het boek Taoteking tijdens de emigratietocht van Laotse

1

Toen hij zeventig was en zwak op zijn benen
Wou de leraar op rust, hij was moe,
Want het goede in het land was haast weer eens verdwenen
En het kwaad nam gaandeweg weer eens in krachten toe.
En hij bond zijn schoenen toe.

2

En hij pakte in wat hij nodig vond :
Weinig. Wat toch een en ander was.
Ook het pijpje dat hij rookte elke avond
En het boekje dat hij telkens las.
Ook wat wit brood, net van pas.

3

Blij keek hij nog eens het dal in en vergat het
Nu hij de weg naar de bergen insloeg.
Zijn os genoot van het frisse gras, hij at het
Traag terwijl hij de oude man droeg.
Want hem ging het snel genoeg.

4

In het gebergte echter verscheen,
Op de vierde dag, een tollenaar.
'Kostbaarheden aan te geven ?' - 'Geen.'
En de jongen die de os geleidde, zei : 'Hij is leraar.'
Dat was dan verklaard zowaar.

5

Maar de man, in opgewekte stemming,
Vroeg toen nog : 'Vond hij wel al iets uit ?'
De jongen zei : 'Het zachte water in beweging
Haalt de sterkste steen ooit onderuit.
Je begrijpt dat hardheid niets beduidt.'

6

Omdat de zon al zwak begon te schijnen
Spoorde de jongen de os nu aan.
Toen het drietal achter een zwarte den zou verdwijnen
Liep onze man plots achter hen aan
En hij riep : 'Hé jij ! Blijf staan !

7

Hoe zit dat met dat water nou ?'
De oude stopte : 'Heb j'er oren naar ?'
De man zei : 'Wie van wie wilt ik wel van jou
Vernemen, al ben ik slechts een tollenaar.
Als jij het weet, verklaar !

8

Schrijf het op, dicteer het aan dit kind hier !
Zoiets neem je toch niet met je mee.
Daar woon ik : je vindt er inkt en papier
En een maaltijd ook, is dat geen goed idee ?
Jij zegt toch niet nee ?'

9

De oude keek om en zag een simpele
Stakker : blootsvoets. Verstelde kledij.
En zijn voorhoofd was een en al rimpel.
Ach, geen winnaar kwam hier naderbij.
En hij mompelde : 'Ook jij ?'

10

Om wie iets hoffelijks vraagt te mishagen
Was de oude, naar het leek, te oud.
En toen sprak hij luid : 'Zij die iets vragen
Verdiene een antwoord.' De jongen zei : 'Het wordt ook al koud.'
'Goed, een luttel oponthoud.'

11

En de wijze stapte af. Zij schreven
Samen zeven dagen na elkaar.
En de tollenaar bracht eten (en hij vloekte amper even
In die dagen op een smokkelaar).
En toen was het klaar.

12

En de jongen gaf dan op een morgen
Eenentachtig spreuken aan de tollenaar weg.
En met dank voor wat reisgeld en de goede zorgen
Trokken zij omheen die zwarte den op weg.
Kan het echt nog hoffelijker, zeg ?

13

Maar, laten wij niet slechts de wijze prijzen
Wiens naam op het titelblad mocht !
Wijsheid moet men eerst afhandig maken van de wijze.
Danken wij dus ook de tollenaar nog :
Hij vroeg ernaar, zo is het toch.

Taoteking : het heilige boek van de raoïsten, gekenmerkt door een serene mystiek.

Laotse : Chinese filosoof (ca 604 v.C. - 520 v.C.), archiefbewaarder in de hoofdstad Lojang en
tijdgenoot van Confucius. Werd vergoddelijkt als de stichter van het taoïsme. Hij zou rijdend op een
buffel uit zijn land zijn weggevlucht en overhandigde toen aan de tollenaar van de Westelijke Pas het
geschrift *Taoteking*.

ONS LAND IS ONS LAND NIET (2)

1940 - 1947, de oorlog houdt niet op ...

Karim ging het israëisch-palestijns conflict "afdoen" in twee afleveringen. Maar zie, op het einde van dit tweede deel zit hij nog maar in 1947 ... Zoveel ellende ...

oorlogsjaren

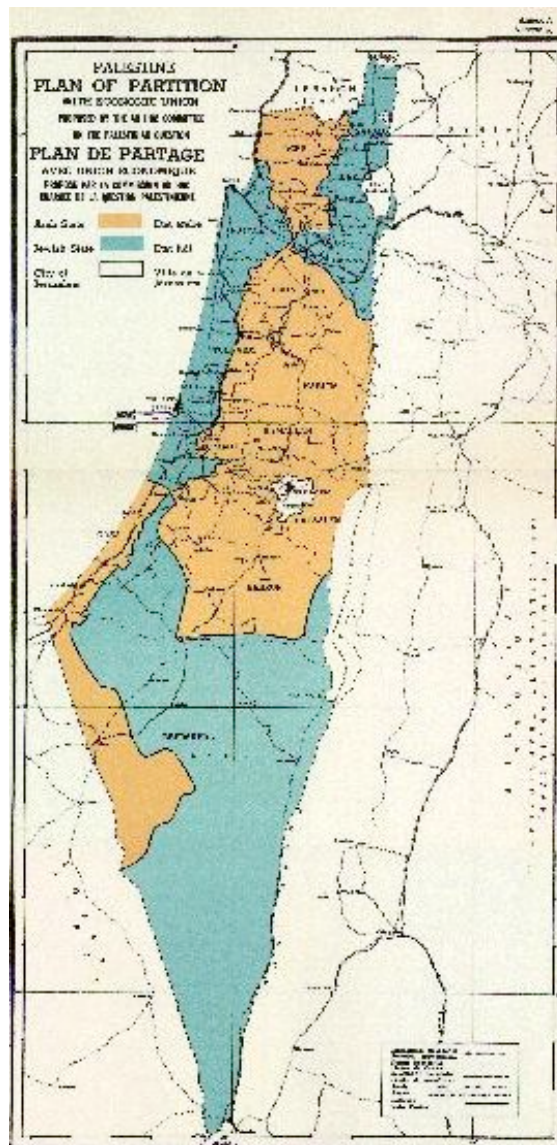
Tijdens de jaren dertig emigreren steeds meer Joden naar Palestina, ondermeer door het opkomende anti-semitisme zowel in Duitsland als in andere delen van West-Europa en Amerika. In Duitsland is hun leven niet meer veilig en vele andere Westerse landen hebben strikte immigratieregels die het moeilijk maken om als Jood toegelaten te worden. Dit samen met de propaganda van zionistische organisaties maakt Palestina tot het Joodse immigratieland bij uitstek. De Britten passen in Palestina officiële immigratiequota toe, maar knippen een oogje dicht voor de massale illegale immigratie. Deze immigratie wordt vanaf aanvang van de Tweede Wereldoorlog nog versterkt en leidt tot samenlevingsproblemen tussen de nieuwe immigranten en de oorspronkelijke, (overwegend) Arabische bevolking.

Deze samenlevingsproblemen leiden vanaf 1937 tot (soms zeer) geweldadige botsingen tussen beide bevolkingsgroepen. De Zionistische organisaties richten verschillende clandestiene paramilitaire organisaties op met het doel hebben zowel de Britten als de Arabische bevolking te verjagen uit Palestina. De Britten die het escalerende geweld niet onder controle krijgen, besluiten op het einde van de Tweede Wereldoorlog het Palestijnse Mandaatgebied over te dragen aan de Verenigde Naties. Het is nu de taak van de VN om een politieke oplossing uit te werken die door de verschillende betrokken partijen aanvaardbaar wordt bevonden.

verenigde naties

Binnen de Verenigde Naties wordt vervolgens een commissie opgericht die zo snel mogelijk een oplossing voor het probleem moet vinden. In deze commissie liggen twee oplossingen voor het Palestijnse probleem op tafel. Een eerste oplossing voorziet in het oprichten van één federale staat op het grondgebied van de Palestina, waarin zowel een Joodse als een Arabische natie gevestigd is. Een tweede oplossing die wordt voorgesteld is een opsplitsing van het gebied in een Joodse Staat en in een Arabische Staat, met Jeruzalem als internationaal bestuurd stad.

De eerste oplossing wordt door de Zionistische vertegenwoordigers als onaanvaardbaar beschouwd. Deze oplossing betekent immers dat de Arabische bevolking medezeggenschap krijgt over de immigratiewetten en dus mee kan beslissen hoeveel Joodse vluchtelingen en ontheemden (uit Europa) er in Palestina kunnen worden opgenomen.

Voor de Zionisten, die Palestina zien als het thuisland van alle Joden, is deze implicatie onverteerbaar. De tweede oplossing wordt verworpen door de Arabieren. Dergelijk opsplitsing is in hun ogen een aanslag op de soevereiniteit van Palestina en betekent volgens hen een voortzetting van de Europese kolonisatie op een deel van het Palestijnse grondgebied. Ook vrezen ze dat de lokale Arabische bevolking in dergelijke Joodse Staat zal verdrongen worden door de ongebreidelde immigratie uit de Joodse diaspora. De Zionistische organisaties aanvaardden het splitsingsplan, maar niet de in het plan vastgelegde grenzen (zie kaartje). Voor hen moet de Joodse Staat een zo groot mogelijk deel, en liefst het volledige, Palestijnse gebied omvatten. Dit betekent een de facto afwijzing van het plan.

scheiding

Het scheidingsplan wordt in 1947, ondanks de Arabische tegenstand, goedgekeurd door de VN en onmiddellijk daarna breekt in Palestina een burgeroorlog uit tussen Joodse en Arabische milities. Het is tijdens deze gevechten dat de Joodse milities starten met een systematische verdrijving van de Arabische bevolking uit de gebieden die zij controleren (tot op vandaag bestaat er controverse over de vraag of dergelijke uitdrijvingen deel uitmaakten van een alomvattend en vooraf gepland judaïseringsplan, dan wel allemaal voortkwamen uit de tactische militaire overwegingen op het moment zelf).

Terwijl deze gevechten volop aan de gang zijn, roepen de Zionistische bewegingen, op 14 mei 1948, de onafhankelijke Joodse Staat uit.

De Stem van Palestina

Mahmoud Darwish, co-auteur van de *Shouting Fence*

Na Adonis een derwisj. Het duizelt voor onze ogen, wanneer we alweer een heroïsch levensverhaal mogen ontdekken.

Mahmoud Darwish is een van de belangrijkste dichters van het Palestijnse verzet tegen de bezetting en de oorlog. Als dichter, activist en commentator is Darwish uitgegroeid tot een internationaal symbool van de Palestijnse zaak en geeft hij de mensen een stem die statenloos leven, verbannen uit hun huizen en hun geschiedenis.

Darwish werd geboren in 1941 in het dorp Birweh in Palestina. Birweh werd afgebroken door Israël samen met honderden andere Palestijnse steden in 1948 tijdens de Arabisch-Israëlische oorlog. Darwish en zijn familie vluchtten kort naar Libanon, maar vonden bij hun terugkeer geen have of goed meer. Net als tienduizenden anderen werd Darwish een onofficiële persoon. Volgens Israël kan hij geen aanspraak maken op burgerschap of rechten.

verbannen

Als tiener werd Darwish lid van de Communistische Partij van Israël. Hij werd meerdere malen gevangengezet voor zijn politieke activiteit. Zijn gedicht uit 1964 *Identity Card* (zie kadertje op de volgende bladzijde - de

zachte toon van het gedicht roept wonderlijke herinneringen aan Hikmet op - en schreef Brecht niet over zijn *Pass* ?) werd een embleem van de strijd van de Palestijnen en de Arabische Israëliërs. In 1970 werd Darwish uit Israël verbannen en verhuisde hij naar Libanon, waar hij werd lid van de uitvoerende raad van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO). Hij leidde het PLO-onderzoekscentrum en is de auteur van de verklaring van Algiers waarbij de PLO officieel instemde met een twee-staten-oplossing voor het Israëlisch-Palestijnse conflict. Darwish trok zich terug uit het PLO-leiderschap na de Oslo-akkoorden van 1993 en leefde kort in de Sovjetunie, Frankrijk en Egypte. Uiteindelijk is hij teruggekeerd naar Palestina en woont sinds 1996 in Ramalla.

dichter

Darwish heeft twee dozijn poëziebundels geschreven, die zijn vertaald in tal van talen. Zijn meest recente bundel heet *Staat van beleg*. Hij is tevens de uitgever van *Al-Karmel*, een tijdschrift voor Arabische en soms Israëlische dichters. Darwish werd vaak bekroond met internationale prijzen waaronder de *Lotusprijs*, de *Lenin Vredesprijs*, de hoogste Franse onderscheiding voor kunstenaars, *Ridder in de Kunsten en Letteren* en in 2004 nog de *Prins Clausprijs* in Nederland.

De Nederlandse dichter Jan Baeke schreef naar aanleiding van de prijsuitreiking : Een dichter ontkomt niet aan de werkelijkheid waarin hij moet leven. Als dat, zoals in het geval van Mahmoud Darwish, de werkelijkheid is van een Palestijns dichter in ballingschap, dan is het niet verwonderlijk dat de last van die ballingschap in alle gedichten doorklinkt. Darwish debuteerde al op jonge leeftijd. Zijn eerste bundel verscheen in 1960. Zijn doorbraak kwam met zijn tweede bundel *Awraq al-zaytun* (Olijfbladeren) uit

Identiteitskaart Mahmoud Darwish, 1964

Noteert u maar ... / Ik Arabier
nummer legitimatiebewijs : 50 000
aantal kinderen : 8
nummer 9 op komst na de zomer
Niet goed soms ?!

Noteert u maar ... / Ik Arabier
werk met lotgenoten in steengroeve
aantal kinderen : 8
sla voor hen brood / kleren en schriften
uit de rotsen
Ik bedel niet aan je deur
ik verlaag mij niet
op de stoep van je huis

Noteert u maar ... / Ik Arabier
gewoon een naam, zonder titel
lijdzzaam in een land waarin alles
draait op uitbarstingen van woede
Ik hoor hier thuis
ik was hier al voor de geschiedenis begon
toen er nog geen cipressen stonden
olijfbomen evenmin
en voor het gras ontkiemde
Mijn vader was van boerenafkomst
niet van nobele stam
mijn grootvader was een boer
zonder aanzien zonder stamboom
mijn huis is een wachtershut
van riet en twijgen
zou jij in mijn schoenen willen staan
met mijn gewone naam zonder titel ?

Noteert u maar... / Ik Arabier
Kleur haar : koolzwart
Kleur ogen : koffiebruin
bijzonder kentekenen :
op het hoofd een koord rond een koefijja
de handpalmen hard als steen
schramt als je hem aanraakt
Vind olijfolie en tijm het lekkerste wat er is
Woonplaats :
Ik kom uit een ver vergeten gehucht
waar de straten geen namen hebben
waar alle mannen op het veld en in de steengroeve
achter de communisten aanlopen
Mag dat soms ook al niet ?!

Noteert u maar... / Ik Arabier
De wijngaarden van mijn voorvaderen heb
je geplunderd
land waarop ik werkte in het zweet mijns aanschijns
samen met al mijn kinderen
Voor ons en onze nakomelingen
heb je niets overgelaten dan deze rotsen
En nu zeggen ze dat jullie regering ons
die ook nog af wil pakken
Noteert u maar boven aan de eerste bladzijde :
Ik haat de mensen niet / val niemand lastig
maar als ik honger lijdt
eet ik het vlees van wie mij uitbuiten
Hoedt u voor mijn honger
en voor mijn woede !

1964, waarin zich duidelijk de twee polen aftekenden waar omheen zijn poëzie zich zou blijven bewegen : lyriek en politiek. Veel van zijn gedichten zijn politiek vanwege het feit dat hij het gemis van een eigen land en de strijd om een eigen identiteit zo nadrukkelijk aan de orde stelt. Maar door dat alles heen klinkt vooral de menselijke behoefte aan een bestaan waarin de rijkdom van het alledaagse en de liefde voor het leven alle aandacht krijgen.

Zowel de Al-Mahjar dichters, Amerikaanse dichters afkomstig uit het Midden-Oosten, waaronder de bekende Kahlil Gibran, als West-Europese dichters zoals Garcia Lorca, Neruda en Szymborska hebben zijn werk beïnvloed. Net als bij die dichters is de taal voor Darwish evenzeer een thuis. Toch kan hij zich niet in de taal terugtrekken. Zoals Darwish zelf zegt : “ik wil mezelf van Palestina bevrijden, maar dat kan niet, want mijn land is nog niet bevrijd.”

11 september

Darwish heeft altijd gepleit voor de Palestijnse zaak en tegelijkertijd de menselijkheid van het Israëliëse volk erkend. Hij is een stem tegen alle terrorisme, zowel het staats-terrorisme van Israël als de zelfmoordaanslagen tegen Israëliëse burgers. In de dagen na 11 september liet Darwish een verklaring publiceren in *Al-Ayyam*, een Palestijnse krant. De verklaring werd mede ondertekend door een groot aantal Palestijnse auteurs en commentatoren waaronder Hannan Ashrawi.

"Geen enkele zaak, zelfs niet een rechtvaardige zaak, kan het doden van onschuldige burgers legitimeren, hoe lang de lijst van beschuldigingen en klachten ook is. Terreur effent nooit het terrein op weg naar rechtvaardigheid, maar is steeds de kortste weg ... naar de hel." Zo luidt de verklaring.

"Niets, niets kan rechtvaardigen dat terreur menselijk vlees versmelt met ijzer, cement en stof. Evenmin kan iets rechtvaardigen dat de wereld in twee kampen wordt opgedeeld die onverzoenbaar zijn : een absoluut goede kant, en de andere van het absoluut kwade.

Darwish' bestaan belichaamt het wezen van de ballingschap. In de loop van de strijd voor een Palestijnse staat zei hij eens : "Ik heb mijn vaderland gebouwd, en ik heb zelfs mijn staat gesticht *in mijn taal*."

Ik praat te veel

Ik praat te veel over het broze verschil tussen vrouwen en bomen,
over de aantrekkingskracht van de wereld en over een land dat geen pas-
poorten stempelt.

Ik vraag : Dames en heren, is de mensenwereld voor iedereen
zoals jullie zeggen ? Waar is mijn hut en waar ben ik ? De zaal klappt
drie minuten. Drie minuten van vrijheid en erkenning. Het congres erkent
ons recht op terugkeer naar een stenen droom, net als kippen en paarden.

Ik schud alle handen, buig en reis
naar een ander land om over het verschil tussen een luchtspiegeling en regen
te spreken.

Ik vraag dan : Dames en heren, is de mensenwereld
voor iedereen ?

Uit : Stem van alarm, stem van vuur,

Het Wereldvenster Bussum - Nowip Den Haag 1981

Vertaling Ed de Moor

le chant est le secret de l'existence

AWSA of arabische vrouwen solidariteit

*Shouting Fence is een politiek project ; we ontdekken interessante dichters ;
maar bovenal is het ook een korenproject. Wie zijn die andere koren ?
Novecanto, Voix des Garennnes en Omroerkoor kwamen in TT vroeger al aan bod.*

AWSA-België is een afdeling van AWSA-International (Arab Women's Solidarity Association), een vereniging die in 1982 is opgericht door Nawal EL SAADAWI, gesteund door een honderdtal vrouwen uit Egypte, Marokko, Koeweit, Algerije, Sudan, Libanon, Syrië, Irak, ... In de geest van AWSA-International en volgens het beginsel van neutraliteit, bestaat AWSA-België uit vrouwen (en mannen) die actie voeren voor de verdediging van de rechten en belangen van vrouwen uit de Arabische wereld.

Ambities en doelstellingen : bevordering van de rechten van Arabische vrouwen – en daarmee gelijkgestelden – en de verbetering van hun positie, zowel in de landen van herkomst als in de landen van verblijf. Zij streeft naar hun 'bevrijding' van elke politieke, economische, sociale, culturele en godsdienstige overheersing, zowel in de privé- als in de publieke sfeer, alsook naar bevordering van de participatie van vrouwen op alle gebieden van het openbare of het privé-leven via de volgende middelen :

- bevordering van solidariteit tussen vrouwen op alle niveaus ;
- vorming van een netwerk van vrouwen die inzicht krijgen in de problemen van vrouwen in hun respectieve samenlevingen, de relaties tussen de seksen, de patriarchale organisatie van hun samenlevingen, en die verband leggen tussen de situatie van de vrouw op plaatselijk niveau en de ontwikkeling in de rest van de wereld ;
- uitwerking van een activiteitenprogramma dat is gericht op de bewustwording van vrouwen over en hun inzet voor de zaak van vrouwen uit de Arabische wereld ;
- bevordering, verspreiding en productie van boeken, studies en werken van vrouwen op het gebied van wetenschappen, cultuur, kunst en literatuur ;
- totstandbrenging van een gegevensbank die bestaat uit referenties van historische en moderne werken, studies en documenten die de creativiteit en het denken van vrouwen in de Arabische wereld weergeven ;
- onderzoeken door vrouwelijke deskundigen en leden van vrouwenorganisaties die in stedelijke en landelijke gebieden werkzaam zijn, alsook publicatie van de resultaten ;
- verspreiding van informatie, actualisering van kennis op het gebied van de menswetenschappen die betrekking hebben op de problemen en de strijd van vrouwen ;
- intensieve uitwisseling van ervaringen, kennis en wederzijdse steun.

Wat biedt AWSA-België concreet : *de AWSA-ontmoetingen*, een reeks voordrachten rond verschillende vraagstukken die de positie van vrouwen uit de Arabische wereld betreffen ; *Vrouwen helpen vrouwen*, solidariteitsavonden en opleiding, emancipatie, maatschappelijke participatie van vrouwen ; cursussen Arabisch ; promotie van kunstenaars door middel van tentoonstellingen, concerten, voordrachten ; een bibliotheek ; tables d'hôte ; ...
een koor dat Arabische liederen zingt en repeteert in het Centre Garcia Lorca, Voldersstraat 47/49, 1000 Bruxelles

Steek omhoog die vlag !!

we zingen het al jaren en weten niet vanwaar het komt

John Tams componeerde *Raise your Banner* voor het toneelstuk *Six Men of Dorset*. Zo wordt naar zes handarbeiders uit het dorpje Tolpuddle in Dorset verwezen die in 1831 de euvele moed hadden gezamenlijk 3 shilling opslag te vragen om zo hun families voor de hongersnood te bewaren. Ze werden echter wegens landverraad voor de rechter gebracht die hen “niet voor wat ze gedaan hadden, maar om een voorbeeld voor anderen te stellen” voor 7 jaar naar Australië verbande. Later kregen ze gratie. In 1934 richtte de T.U.C. een gedenkteken voor de *Martelaren van Tolpuddle* op en erkende dat zij het fundament hadden gelegd voor de georganiseerde arbeidersstrijd. Sindsdien verzamelen de socialistische en syndicale leiders van Groot-Brittannië één keer per jaar in Tollpuddle. Het toneelstuk *The Six of Dorset* vertelt heel deze geschiedenis. John Tams stelde later tot zijn grote vreugde zelf vast dat *Raise your banner* "got sung on the picket line, which I thought was about as big a tribute as could be paid to anybody, to be so incorporated - that was enough for me."

op hoop van zegen

Later hergebruikte Tams *Raise your Banner* in het toneelstuk *The Good Hope* dat hij zelf volledig mee op poten zette. Het betreft hier een bewerkte en naar Engeland overgeplaatste vertaling van “onze” *Op Hoop van Zegen* van Herman Heijermans uit 1901. Nadat de vijftienjarige Barend, de jongste zoon van Knier, wier man en twee kinderen op zee zijn omgekomen, voor zijn ogen een schipper heeft zien doodgaan wijst hij het uitzichtloze vissersleven van de hand. Hij zoekt ander werk, maar het blijkt niet mogelijk uit het armzalige bestaan weg te komen. De oude vissersboot De Hoop is niet meer zeewaardig. Reder Bos laat hem toch weer uitvaren, zonder hem grondig te laten repareren. Hiermee wil hij een ongeluk veroorzaken, opdat hij het geld van de verzekering kan opstrijken. Uiteindelijk gaat Barend met zijn broer Geert, die een poosje in de gevangenis heeft gezeten en die vanwege zijn socialistische opvattingen door Bos niet geliefd is, aan boord van De Hoop. Tijdens een hevige storm vergaat de Hoop. Tams was in Rotterdam naar eigen zeggen verliefd geraakt op het stuk, omdat het “a celebration, an affirmation of mutuality and support that a community can give one another”. Tams schreef ook nog nieuwe muziek voor het toneelstuk.

Tams is een duizendpoot die muziek schreef, toneelstukken regisseerde, acteerde in TV-series, maar hier te lande misschien bovenal bekend is als zanger en muzikant van de *Albion Band*. "Van geboorte ben ik een socialist. Ik kreeg het ingelepeld. Het zat mee in het pakket." John Tams werd geboren in 1949 in Derbyshire met "live muziek overal om me heen". Zijn ouders hadden een pub in Somercotes en hij “sliep boven de gelagzaal waar een oude mevrouw pianospeelde. Ze zette haar pint op de middenste do en speelde de populaire liedjes aan een van de twee kanten."

Hij was voorbestemd om naar de “put” te gaan, maar die sloot toen Tams 15 was. Dan begon hij maar gitaar te spelen en ging hij veldopnames in de buurt maken. Hij herinnert zich een man “met een fantastische stem. Hij speelde *The Squire of Tamworth* voor mij. Iedereen dacht dat het lied bijna geheel verloren was gegaan en de man zei me dat ook hij het lied al in geen 40 jaar gezongen had. Maar hij zong alle 12 coupletten perfect.” Tams heeft een grote achting voor de gewone man. En dat draagt hij ook uit in zijn liederen en ander werk.

op straat met van istendael

wie gaat ons laten zingen over ons dertig jarig bestaan ?

David Weber is tekstschrijver van "Auf den Strassen zu singen", maar ook van het beroemde "Stempellied". Weber is een pseudoniem van de operetteschrijver Robert Gilbert., wat op zijn beurt een pseudoniem van Robert David Winterfeld is. Hij was de zoon van de componist Jean Gilbert (Max Winterfeld), een kozijn van Paul Dessau. Maar dat geheel ter zijde.

Geert Van Istendaal voorstellen hoeft wellicht niet. Laten we hem gewoon aan het woord in een gesprek dat *Indymedia* met hem had naar aanleiding van de publicatie voor Mo-magazine over de globalisering in het keurslijf van het alfabet. In een dertigtal stukjes die nu ook gebundeld zijn in een boek - meer dan dertig, jawel want soms is er bij van Istendael meer kwaadheid en verontwaardiging dan letters in het alfabet - gaat hij in tegen enkele hardnekkige vooroordelen en misverstanden. We vallen erin als Geert van leer trekt tegen de globalisering van de informatie en opiniëring.

dissidentie

"Er zijn zeer weinig tegenstemmen, dat klopt. Opiniemakers gaan mee met de machthebbers. Je moet al naar extremistische bladen grijpen om iets anders te lezen. Redacties werken grosso modo met een corpus van eensgezindheid. Er zijn nuances, maar de stroom gaat dezelfde richting uit. In de jaren '80 was er op de BRT niemand voor apartheid. Sommige politici dachten dat wij allemaal voor Moskou waren. Er heeft ooit op de eerste bladzijde van de kwaliteitskrant *De Standaard* gestaan dat wij betaald werden door de KGB. Dat is nooit rechtgezet op dezelfde plaats. Slechts bij een paar gevoelige, meer levensbeschouwelijke punten zoals abortus had je die eensgezindheid niet. Niemand vond dat de vakbonden moesten worden gemuilkorfd. Er was geen enkele Thatcheriaan. Nu zie ik dat niemand durft in te gaan tegen privatiseringen of tegen het marktdenken. Zelfs nuances zijn zeldzaam.

Een voorbeeld dat helemaal buiten deze sfeer ligt : Vlaamse onafhankelijkheid. In de jaren '80 was er niemand behalve een enkele rare vogel voor Vlaamse onafhankelijkheid. Nu begint dat stilaan bon ton te worden. Het nieuwe conformisme drijft in die richting. Nog een voorbeeld : wie durfde tegen de Europese grondwet te zijn ? Ik heb er een stuk overgeschreven, maar je stem wordt zelfs niet waargenomen. Opeens komt dan die bom van de nee-stem in Nederland en Frankrijk. 'Ze hebben dom gestemd, ze waren niet goed geïnformeerd, ze hebben tegen de nationale politiek gestemd.' Ik was een paar weken voor het referendum in Frankrijk. Iedereen sprak de hele dag over die grondwet. Iedere Fransman had gratis een exemplaar gekregen. Ik zag bij een bevriende boer 's avonds de dochter thuiskomen : "Je viens chercher ma constitution". Dat is toch de natte droom van elke democraat. Maar de volgende dag staat dan in *Libération* en *Le Monde* dat de burger niet geïnformeerd is.

Werkloosheid is nog zoiets. Men beklaagt zich over de werkloosheid, maar men beroept zich op het vrijemarktdenken. De vrije markt zal nooit de werkloosheid oplossen. De markt ligt niet wakker van werklozen. De werkloosheid oplossen is dus altijd kunstmatig. Aan de éne kant klagen over hangjongeren en kutmarokkanen en aan de andere kant de vrije markt verdedigen. Tja, je moet weten wat je wil. Nu ga ik iets heel brutaals

zeggen : stop al die jonge Marokkanen in de fabriek en ze zullen geen tijd en zin meer hebben om lastig te zijn. Als ik zulke dingen zeg, word ik als een oude aftandse communist beschouwd. In Oost-Duitsland bestond er geen jeugdwerkloosheid. Elke jongeman of -vrouw wist dat je altijd onmiddellijk een job kon vinden. Na het einde van de DDR doken er plots jeugdbendes op. *Die Zeit* gaf tijdens het Wereldkampioenschap een boekje uit waarin buitenlanders voorstellen mochten doen voor een beter Duitsland. Ik heb daarin geschreven dat er weinig landen zijn waar de combinatie werk-gezin zo slecht wordt opgelost als in Duitsland. Vergeet eens jullie afkeer van de oude DDR want die hadden daar schitterende oplossingen voor.

engagement

“Je kunt geen engagement opeisen. Daar moet iedereen zelf voor kiezen. Günter Grass heeft mij ooit gezegd dat de schrijver altijd aan de kant van de zwakste moet staan. Vandaar zijn engagement voor de Roma-zigeuners. Dat is geen eeuwige wet. In de loop van de geschiedenis hebben enkele zeer grote namen als Homeros en Ronsard de kant van de machthebbers gekozen. Zij leefden in een tijd die op ideologisch vlak veel repressiever was dan nu. Het machtscentrum was toen tamelijk absoluut en is vandaag veel diffuser. Waarom zou je vandaag de kant van de rijke kiezen ? Dat ligt niet in mijn temperament.

Als je poëzie schrijft, doe je iets wat eigenlijk niet kan in deze samenleving. Je doet iets wat absoluut geen geld oplevert, dat zeer traag gaat. Stilstaan is achteruitgaan. Wel, met poëzie sta je niet stil, maar ga je vrijwillig achteruit, desnoods tweeduizend jaar als dat goed is voor het gedicht. Het is een volslagen marginale activiteit die anti-markteconomisch is. Die ivoren toren waar je je versjes bakt, staat vlak naast de barricade. Van dichters kun je niet eisen dat ze op de barricade klimmen, want daar lopen ze in de weg. Goede dichters zijn slechte strijders en omgekeerd. Zelfs Bertolt Brecht was een slechte strijder. Het feit dat je poëzie schrijft is een permanente kritiek op het voortrazen van de economie. De dichter is bijna automatisch een andersglobalist.

Een mascotte wil ik niet zijn. Ik heb het wel al eens gedaan, gewerkt voor de grote sociale beweging. Het ACV heeft mij eens gevraagd om een gedicht te schrijven over een Filipijnse vakbondsman. Ik stuur het de wereld in en ik zie dat het wordt gelezen. Voor mij is dat genoeg. Ik ben geen bewegingsmens. Ik heb nooit de ambitie gehad om in de voetsporen te treden van mijn vader (die algemeen secretaris was van het Wereldverbond van de Arbeid, nvdr). Een beweging kan het beste uit je halen, dat geef ik toe. Ik mis soms het bijna lijfelijke contact met de politieke wereld en de vakbondswereld. Maar ik hoef niet persoonlijk de wereldleiders kennen om te weten hoe de markt in elkaar zit. Ik kijk oplettend om me heen. Luister goed. De kleinste anecdoten slorp ik op als een spons om die later boven het juiste bakje uit te wringen.

Pablo Neruda inspireert mensen niet omdat hij ooit eens presidentskandidaat is geweest voor zijn land, wel omdat hij het *Canto General* heeft geschreven. Dat is belangrijk, hoor. Dat moet hij ook doen. Het is zijn werk.”

Interview afgenomen door christophe callewaert en han soete. *Alfabet van de globalisering* van Geert van Istendael verscheen bij Atlas. Dit artikel/interview verscheen eerder op de website van Indymedia Belgium. Zie ook <http://www.indymedia.be/en/node/4580>.

Brecht en de vrouw

“kijk daar is ‘m” (dit keer met al zijn vrouwen)

Onze reporter-ter-fiets tapt dit keer uit een ander vaatje en belicht de figuur van Brecht als mens (en vrouwenloper).

We kennen Brecht als een fatterig mannetje, dat hield van sigaren en een exuberante levensstijl. Niet meteen een figuur dat sympathie oproept. Hij is getrouwd geweest met twee vrouwen en hield er tal van vriendinnen op na. De huwelijksse trouw nam hij niet zo nauw. Hij beminde zijn vrouwen, maar hoe zag hij tegen de vrouwen aan? Met misprijzen of ontzag? Of gewoon als gelijke? Reden genoeg om om Brecht als manmens eens goed door te lichten. Als kritische koorvrouwen zijn we het aan onszelf verplicht te weten waarover we met zo veel vuur zingen. Het intrigeerde me reeds langer en als bij toeval vond ik bij een reisje vorig jaar naar Leipzig een boekje geschreven door Sabine Kebabir met als titel *Brecht und die Frauen. Ein akzeptabler Mann?*

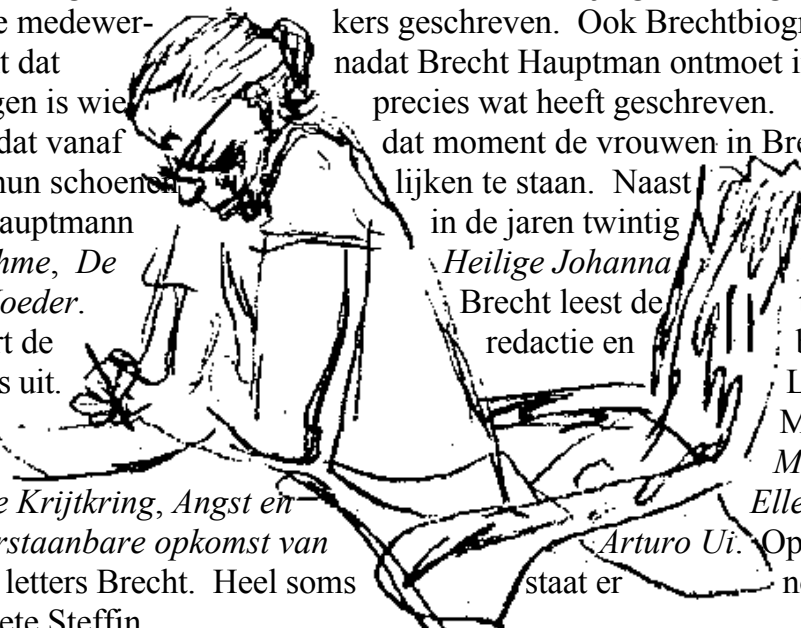
de vrouw in het leven van Brecht

Het is wel duidelijk dat Brecht van de vrouwen hield. Hij beminde ze, leefde en werkte met vrouwen. Vrouwen hebben steeds een groot stuk van zijn leven uitgemaakt. In 1918 leert hij zijn eerste liefde Paula Banholzer kennen, die in 1919 zijn zoon Frank ter wereld brengt (Frank zal in 1943 tijdens een bioscoopbrand omkomen aan het Oostfront in Rusland). De liefde tussen Paula Banholzer en Brecht bekoelt al snel. In 1922 trouwt hij met toneelspeelster en zangeres Marianne Zoff, samen krijgen ze in 1923 een dochter: Hanne. In 1924 wordt zijn derde kind geboren: Stefan, niet bij zijn vrouw Marianne Zoff maar bij zijn minnares Helene Weigel die hij in 1923 heeft leren kennen. In 1927 scheiden Brecht en Zoff en trouwt hij met Helene Weigel, de rest van Brechts leven blijven zij bij elkaar. In 1929 wordt Brechts vierde kind Barbara geboren.

de vrouw in het werk van Brecht

In de jaren in Berlijn verzamelt Brecht een groep mensen om zich heen met wie hij telkens weer samenwerkt en die hij consequent zijn *Mitarbeiter* noemt. Er zijn verschillende vrouwen die hem helpen bij het schrijven, die in zijn stukken acteren, maar die vaak ook zijn minnares zijn, zoals Elisabeth Hauptman, Helene Weigel en Margarete Steffin. In zijn boek *The Lives and Lies of Bertolt Brecht* laat biograaf John Fuegi zien, hoe invloedrijk vooral Helene Weigel en Elisabeth Hauptman waren. Fuegi toont zelfs overtuigend aan dat van de stukken die Brecht in zijn Berlijnse periode schreef, 80 à 90 % eigenlijk door Hauptman geschreven is. Ook andere stukken zijn geheel of gedeeltelijk door zijn vrouwelijke medewerkers geschreven. Ook Brechtbiograaf John Willet heeft opgemerkt dat nadat Brecht Hauptman ontmoet in '24, het erg moeilijk te zeggen is wie precies wat heeft geschreven.

Opvallend is dat vanaf dat moment de vrouwen in Brechts stukken een stuk sterker in hun schoenen lijken te staan. Naast opera werkte Hauptmann in de jaren twintig aan *Die Masnahme*, *De Heilige Johanna* en *De Moeder*. Brecht leest de suggesties, voert de redactie en met eigen liedjes uit. Later zal hij ook zo werken met Margarete Steffin aan stukken als *Moeder Courage*, *De Kaukasische Krijtkring*, *Angst en Ellende in het Derde Rijk* en *De weerstaanbare opkomst van Arturo Ui*. Op al die stukken prijkt met grote letters Brecht. Heel soms staat er nog bij: mede-werker Margarete Steffin

De Driestuivers onder andere van de Slachteksten, geeft breidt de tekst Later zal hij ook Margarete Steffin *Moeder Courage*, *Ellende in het Derde Rijk* en *De weerstaanbare opkomst van Arturo Ui*. Op al die stukken staat er nog bij: mede-

brecht verguisd door de feministen

Brecht en zijn oeuvre waren niet geliefd onder de feministen. Na analyse van stukken als *De driestuiversopera* en *De moeder* komen feministische critici uit de jaren '70 en '80 tot de slotsom dat figuren als *Zeerover Jenny* zeer stereotiep worden neergezet. Het verzet van Jenny wordt een mannelijke fantasie genoemd, uit een zeerovers hoofd ontsproten. Het stereotiep van de 'slechte' vrouw die de man constant misleidt en ver-raadt, zag men in Jenny, in weduwe Begbick en in alle hoertjes die in *De driestuiversopera* een rol spelen. In Brechts latere werk zouden vrouwen, nog steeds volgens de critici, neergezet worden als domme, onderdrukte wezens. In *De moeder* zou Brecht de revolutionaire rol van de vrouwen inbedden in hun traditionele eigenschappen, het vlij-tige, het betrouwbare, het zorgende. Als emancipatie economische en materiële onaf-hankelijkheid betekent, zijn de vrouwen in de werken van Brecht inderdaad niet goed af. Maar de auteur Sabine Kebir meent dat Brecht de spanning tussen man-zijn en vrouw-zijn te smal vond om er een drama aan op te hangen. Ze meent tevens dat Brechts visie op de economische onafhankelijkheid van de vrouw gekleurd was door zijn afkeuren van het kapitalistische streven naar geld, macht en positie.

is brecht acceptabel ?

Het is duidelijk dat Brecht zich omringde met intelligente en sterke vrouwen. Hij ging met elk van hen een symbiotische relatie aan. Daaruit kan je niets anders besluiten dan dat hij hen naar waarde schatte als partner, collega en vriend. Hij gebruikt hun bijdrage en creaties in eigen werk, zonder hen weliswaar de herkenning hiervoor te geven. Het ging bij Brecht echter over 'die Sache' en niet over 'der Mensch', die immers volledig vervangbaar was. Met 'der Sache' bedoelt hij het politieke engagement. Sabine Kebir komt telken male tot het besluit dat Brecht 'de kwaadste nog niet was' en niet kan beladen worden met alle zonden. Het is niet zijn schuld, volgens Kebir, dat vrouwen niet erkend worden als 'schepper' en 'kunstenaar'. Brecht gaf ze ten minsten nog een kans om iets in te brengen. Is Brecht voor ons een acceptabele man ? Ik vrees dat het een genuanceerd antwoord zal worden. Omwille van zijn genialiteit zijn we geneigd erg vergevingsgezind te zijn. In de kunstgeschiedenis wemelt het van 'grote mannen' met een groot ego en met een weinig vrouwvriendelijke visie. Is de mens Bertolt Brecht voor ons, koorleden, van belang ? Misschien stof tot discussie op ons eerstkomende koor-weekend ?

Katlijn, onze reporter-ter-fiets

HIJ ALWEER

Dan weer hoor je :
die Brecht, die heeft
weliswaar veel ge---,
maar niet heel goed.
Moet een geweldig
fantasieloze
Jan Grijp geweest zijn,
type haan,
even snel eraf
als erop.

Maar al die vrouwen dan ?
Allemaal zo mooi en zo
knap en zo
velen ?
Altijd drie tegelijk. Terwijl
hij de derde nog
binnen
deed, tijpte de
tweede
de manuscripten, dagverse
verzen, die
de derde dan
direct voordroeg
voor het enthousiaste

publiek, waartussen
al wachtte de
vierde, de
vijfde, de
zesde, tenminste,
dat is wat je leest
voortdurend.

Dan weer hoor je -
Waar ligt hier de waarheid ?
Ik bedoel, dat moet toch
te achterhalen zijn !
Men heeft er toch
recht op te weten te
komen waarmee en waardoor
en waarom hem die vrouwen zo-
danig. Je moet toch
van de Klassieken leren
kunnen ?

Robert Gernhardt - 1987

de visietekst van sapukay

Dankzij de korenrondvraag bij alle (?) vlaamse strijd- en solidariteitskoren beschikken we over een heleboel visie- en platformteksten van deze koren. We beginnen de reeks met een gezongen visietekst. Sapukay noemt het hun "Credo".

***Als alles van waarde weerloos is
moeten wij zingen waarover we niet mogen zwijgen
voor het te laat is.***

***Over mannen, vrouwen en kinderen
op de rand van vertwijfeling,
in landen met de mooiste namen of vlakbij ons.***

***Roepend met onze stem,
om waardig te mogen leven,
uit de kracht van eigen grond
gevoed door het water van de vrijheid.***

***Tegen de dooddooener
dat alles lot zou zijn en onveranderbaar
een cliché dat ons in de handen duwt
van planologen van verraderlijke eenvoud.***

***Tegen 't dubieuze statuut van consument, dat de mens ontslaat
van verantwoordelijkheid
als hoeder van de aarde.***

***Tegen de teloorgang van de ziel van een land,
een landschap een buurt.***

***Over de vreugde van het zingen,
het ademen op muziek.
Dat zijn de zaden van bewustwording
die Sapukay wil laten kiemen in de harten
van wie ons wil horen.***

www.sapukay.tk

KOORGERITSEL

*Koorgeritsel is er voor al uw berichten aan de wereld in het algemeen
en aan uw koormedemensen in het bijzonder.*

Brechts actualiteit in de kunsten deel 1 : heiner goebbels

Vraag : Met opnamen als *4 Fauste für Hanns Eisler* en klankcollages zoals het *0-Tone* materiaal uit demo's van de Berlijnse Sit-in heeft u uw muziek gepolitiseerd. Als musicus situeerde u zich met het *Sogenannten Linksradiakalen Blasorchester* op de Frankfurter 'Sponti' scène in de context van een politieke beweging. Later speelde u met Chris Cutler in de art punk band *Cassiber*. Vandaag voert de *Berliner Philharmoniker* uw stukken uit. Is dit gewoon een logische evolutie in uw loopbaan of gaat het om de onvermijdelijke passage langs de instituten ?

Goebbels : Ik heb nog altijd problemen met instituten. Ik ben op zoek naar gunstige, utopische werkomstandigheden, bijvoorbeeld met onafhankelijke orkesten als de *Berliner Philharmoniker* of het *Ensemble Modern*, of in het kleine, flexibele *Theatre de*

Vidy in Lausanne, waar ik mijn werk de voorbije tien jaar heb geproduceerd. Ik gebruikte politiek niet als een soort uithangbord voor mijn werk, toen niet en ook nu niet ; voor mij zit het politieke in de productiemethodes, de materiële structuren, kwesties van perceptie en de rol van de toeschouwer. Ik denk overigens niet dat mijn recente werk a-politiek is. Mij gaat het echter niet om mijn interpretatie van de wereld. Mij is het erom te doen teksten toegankelijk te maken, beelden te vinden die de blik verruimen, een veelgelaagde productie te ontwikkelen, waaraan overigens heel wat creatieve mensen meewerken. Ik zou het niet allemaal zelf kunnen verzinnen. Dat zou mij vervelen. Ik werk al ruim tien jaar met hetzelfde team en vaak heb ik alleen maar het uitgangspunt voor de volgende productie, heb ik de vragen die ik met dat team wil delen en die ik aan het publiek wil voorleggen, niet de antwoorden. (interview Peter Laudenbach - uit de program-mabrochure van *Stifters Dinge*, de muziektheaterproductie van Heiner Goebbels voor het *Kunstenfestivaldesarts*)

Brechts actualiteit deel 2 (en ook een beetje die van Sint-Franciscus) : Jacques Delcuvellerie

Question : Pourquoi avoir choisi le théâtre pour dénoncer cela ?

Delcuvellerie : On utilise nos moyens. Si nous étions musiciens, nous ferions des chansons ! Le théâtre peut être un des derniers endroits, à part les lieux de culte, où la communauté des morts et des vivants peut se réunir. Dans *Rwanda 1994*, nous donnions à voir le chœur des morts, après le témoignage de Yolande Mukagasana et Dorcy. La présence de ces acteurs jouant les morts créait un effet d'étrangeté qui permet au public de changer de point de vue. Brusquement, ce qui était banal ou vaguement connu apparaît comme étonnant. Le théâtre permet de dévoiler des choses insoupçonnées. *Rwanda 1994* a eu beaucoup d'impact parce que la forme était monumentale. Cette fois, nous avons opté pour un théâtre qu'on pourrait qualifier de *guérilla* : sans grand décor, il permet de jouer partout, dans les écoles, dans les petits lieux. Cela correspond à notre volonté de nous faire entendre sans prêcher uniquement les convertis. Question : Et Dieu dans tout ça ?

Delcuvellerie : C'est normal que Dieu ait une bonne place dans le spectacle. Depuis le 11 septembre, la situation du monde a changé. Dieu a été reconvoqué dans toutes les instances politiques de la planète. Dieu a accompagné les étendards des conquistadors, et il est de nouveau au premier plan de la justification des agissements politiques et militaires. Mais nous pensons que toute vérité absolue empêche les humains de chercher des solutions pour vivre mieux ensemble. (Interview Laurent Ancion in *MAD*, 14/2/2007 over de nieuwe productie van Jacques Delcuvellerie *Bloody Niggers*)

Brechts actualiteit in de kunsten deel 3 : Ruud Gielens

Vraag : Je voelt je aangetrokken door de atmosfeer van de DDR en door muziek en teksten die daarmee geassocieerd worden. Hoe belangrijk is dat voor dit project ?

Gielens : Neem nu dichters als Brecht en componisten als Eisler. Ze hebben de naweeën van WO I en WO II meegemaakt, hoe Duitsland werd opgedeeld in een communistisch en een westers gedeelte. Je hebt hier dus ook het gegeven van de splitsing – iets waar wij ook mee zitten, al is dat bij ons heel anders – en later van de hereenmaking. Verder is het vooral de geest van deze kunst die mij aanspreekt. Bij Brecht heb je de oproep tot humanisme, tot pacifisme, tot reflectie, tot kritisch denken ... Op zijn manier hield hij van zijn land, maar hij stond er ook heel kritisch tegenover. En dat vind ik ook de taak van de kunstenaar, dat je moet kunnen slaan en zalven. Bij ons is van Ost-taijen zo iemand. Bij Eisler, maar ook bij andere componisten zoals Kurt Weill en Paul Dessau, interesseert mij het vertellend karakter van hun liederen en koorgezangen. Je voelt er de sfeer van het cabaret en van de revue doorheen.

Vraag : Zie je parallellen met *Singhet ende weset vro*, de muziektheatervoorstelling die je voor de KVS gemaakt hebt ?

Gielens : Tuurlijk. Maar er zullen ook veel verschillen zijn. In *Singhet...* vertrokken we bijna alleen maar vanuit de muziek. Terwijl het nu veel meer zal gaan om een commentaar op de gebeurtenissen van het afgelopen jaar. Ik wil het ook minder episch maken dan *Singhet* ... Hoe rudimentair ook, je had daar nog steeds een verhaallijn, een begin, een midden en een einde. We gaan het veel retorischer aanpakken, veel meer rechttoe, rechtaan, naar het publiek toe. Ik denk dat er heel weinig met de vierde wand gespeeld zal worden, het moet allemaal frontaler. Ik ben ook gebiologeerd door bepaalde film- en televisiebeelden van het afgelopen jaar : de overwinningsspeech van Leterme in een zaal vol met Vlaamse Leeuwen en met achter hem een cordon bestaande uit figuren zoals De Wever, Vandeuren, Vervotte, Decrem ... Of Leterme die op het *Te Deum* zit en aan het SMS'en is. Of het moment waarop hij voor de eerste keer zijn ontslag als formateur bij de koning gaat indienen. Het zijn beelden die inmiddels bijna deel zijn gaan uitmaken van het collectief onbewuste. Je kan er scènes mee maken, *tableaux vivants* en groepschoreografieën. Ik moet daarbij heel hard denken aan propaganda-affiches uit de DDR : aan heldhaftige mensen die met de borst vooruit de zon tegemoet gaan ; aan gespierde arbeiders die blakend van gezondheid spoorbielzen sjouwen enzovoort. Zo zou je misschien ook bepaalde beelden uit de politieke actualiteit kunnen uitvergroten en stileren. (uit de KVS-seizoensbrochure waarin de *Brechtrevue* wordt voorgesteld)

Brechts actualiteit deel 4 : Robin Flikschuh

Mijn ouders zingen al een tijdje in het Brussels Brecht-Eislerkoor en zijn ondertussen al belangrijke personen in dit koor. Mijn keuze om hierover een eindwerk te maken was deels omdat zij daar in mee zingen zodat ik daar al tamelijk veel informatie over had, en ook omdat ik zelf aan één van hun producties heb meegedaan : *(B)recht voor de Raap*. Doordat ik elk van hun producties heb gezien ken ik de meeste liederen van Brecht en Eisler. Sommige bevallen mij en sommige ook niet. Mijn eindwerk zal gaan over het koor in het algemeen, zijn producties, zijn geschiedenis, biografieën over Bertolt Brecht en Hanns Eisler. Ik zal ook een bespreking geven van (vind ik persoonlijk) het beste lied van Brecht en Eisler, *Die Moldau*. Met dank aan Ruth Flikschuh, Vital Schraenen, Lieve Franssen en Kris Vanhoeck voor hun inzet bij het helpen met dit eindwerk. (uit het voorwoord van het Eindwerk Algemene Muziekcultuur van de Muziekacademie Anderlecht)

Brechts actualiteit deel 5 : Karim

En tot slot als uitsmijter enkele “pareltjes” in de allerbeste Brechtiaanse traditie uit de scriptie van Karim (door de redactie aan de auteur ontfutseld) :

“De ontoereikendheid van het mechanistische model - omwille van het schrale materiebegrip dat er in gehanteerd wordt - toont aan dat de aprioristrategie aanleiding geeft tot een materieconcept dat inadequaat is om in wetenschappelijke theorieën gebruikt te worden.” - “Het begrip *aantoonbaar onoplosbaar probleem* is geen contadictio in terminis. Anders gezegd, een antwoord vinden op de vraag of een bepaald probleem oplosbaar of begrijpbaar is, is een metavraag waarop het antwoord onafhankelijk is van het antwoord op het eigenlijke probleem.” - “Voor de filosofen uit de bewustzijnschool is, met de teloorgang van het substantiedualisme, het ontologische Lichaam-Geest Probleem vervangend door het vraagstuk hoe qualia en subjectieve bewustzijnstoestanden kunnen ontstaan uit een niet-bewuste superveniëntiebasis.” - “In zekere zin herneemt Chomsky de Kantiaanse kritische kennistheorie en past ze toe op de wijsgerige psychologie. Chomsky gaat immers na onder welke voorwaarden het mogelijk is om adequate verklarende theorieën op te stellen binnen de psychologie en komt tot de conclusie dat een aantal ontologische pre-occupaties moeten worden opzijgezet.”

3 september 2004

De theepot op mijn eettafel,
het mooiste monument van deze stad.
De stilte in mijn woonkamer,
gebeeldhouwd,
de omtrekken helder. In de tuin
een kinderstem, een stap op straat, een auto.
De stilte in de kamer en de theepot,
de mooiste monumenten,
breekbaar, breekbaar.

In deze kamer, deze stad,
nog vóór mijn geboorte,
kwam zestig jaar geleden
vrede wonen. Al die jaren,
een theepot op tafel.
Stilte.

© *Geert van Istendael*
Uit: Berichten, bezweringen
Uitgeverij Atlas, Amsterdam 2006